

e-parola

ERKURT HOLDİNG AYLIK ELEKTRONİK YAYINIDIR

ŞUBAT 2019

SAYI: 05

YAPABİLİRİM, YAPABİLİRSİN
YAPABİLİRİZ...

erkurtholding

formpleks

cemre

taysan

erkurt

bekalp

arma

**formpleks
algeria**

tabco

içindekiler

03 **YAPABİLİRİM, YAPABİLİRSİN, YAPABİLİRİZ**
Âli Kerem ALPTEMOÇİN

04 **HABERLER**

05 **TOPLAM VERİMLİ BAKIM -2-**
A. Salih ÖZCAN

07 **VARSAYILAN AYARLAR VE VAR SANILAN MÜLKİYET**
Uğur ARICI

E-PAROLA,
Erkurt Holding A.Ş.'nin
ücretsiz yayın organıdır.

Adresi: Minareli Çavuş B.O.S.B. Mh.
Gri Cad. No:16 16140 Nilüfer / Bursa
T: (0224) 314 10 00
e-mail: e-parola@erkurtholding.com.tr
www.erkurtholding.com.tr

İmtiyaz Sahibi: Â. Kerem ALPTEMOÇİN
Yazı İşleri Müdürü: Dr. Nazım SERHATLI
Hazırlık: Erkurt Holding

Ali Kerem ALPTEMOÇİN

Erkurt Holding
Yönetim Kurulu Başkanı

Değerli Mesai Arkadaşlarım,

Şubat ayını neredeyse yarılarken oldukça yoğun ve önemli toplantılar gerçekleştirdik. Tüm şirket ve holding müdürlerimizle birlikte, prim sistemimize baz olan 2018 yılı performans kriterlerini değerlendirdik ve 2019 yılı için kendileri ve dolayısıyla çalışanları için geçerli olacak kriterleri belirledik. Holdingimizin tarihinde ilk defa uygulanan karşılıklı performans mutabakatına dayalı prim sisteminin, daha ilk yılında amacına ulaştığına inanıyorum.

Maalesef bazı müdürlüklerimiz ya da şirketlerimiz herhangi bir nedenle prim hak edememiş olabilirler. Ancak, ben bu mutabakatlarda, çalışma arkadaşarımdan, sistemin anlaşıldığına ve benimsendiğe dair son derece olumlu geri dönüşler aldım. Artık üst düzey yöneticilerimizle **aşağıdaki resimde de görüldüğü gibi** aynı hedefe bakmaya başladığımızı düşünüyorum. Şimdi sıra hedeflerimizin aynı netlik, kararlılık ve coşkuyla tüm beyaz ve mavi yaka çalışanlarımıza aktarılmasındadır. Müdürlerimiz, şeflerimiz, vardiya amirlerimiz, takım liderlerimiz yıl genelinde düzenli toplantılar yapacaklar ve yaratıcı uygulamalarla bu hedeflerin benimsenmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlayacaklardır.

2019 yılı hedeflerini, üretim birimlerimiz için iki temel üzerinden geliştirdik. İlkinde müşterilerimizin gözüyle ve onların bizden öncelikli olarak gelişme bekledikleri 4 ana kavram üzerine yoğunlaştık. **KALİTE, SEVKİYAT, REKABETÇİ OLMAK ve İYİ İLİŞKİLER GELİŞTİRMEK**, olmazsa olmaz kavramlar oldukları için bu yönlerimizi geliştirecek yaklaşımlar planladık. Üretim merkezlerimize ise **0 İADE, 0 İSKARTA, 0 İŞ KAZASI ve 0 ARIZİ DURUŞ** hedeflerini verdik. Tüm süreçlerini gözden geçirerek ve güncel olmayan yönlerini geliştirerek, insan kaynakları, ekipman, yazılım, donanım ve eğitim eksikliklerini tamamlamalarını istedik.

Holding müdürlüklerimizde de benzer bir yol izledik. Örneğin yeni kurulan Mali İşler Müdürlüğümüzün nasıl olmasını bekliyoruz sorusunu sorduk, **“Dakik, Doğru ve Danışılan”** olmalıyız diye düşündük.

Satınalma müdürlüğümüz için de, bizim **“Dinamik ve Etkin”** bir satınalma anlayışımız olmalı dedik ve hedeflerimizi buna göre yapılandırdık. Diğer tüm holding müdürlüklerimiz için de benzer kriterler belirledik ve hedeflerimizi saptadık. Sonuç olarak, A’dan Z’ye tüm birimlerimiz ve tüm süreçlerimizde, hedeflerle yönetilen, öğrenen, konuşan; çalışan ve değişebilen bir yapı olabilmeyi planladık.

Bu sayede ve **“Birlikte ve Daima”** anlayışıyla çok güzel işler başaracağımızdan hiç şüphem yok. Ben bunu, 40 yaşına gelmiş, başarılı, hali vakti yerinde bir bireyin, gittiği check-up sonrasında doktorunun, **“Sigarayı bırakıyorsun, ekmeği azaltıyorsun, kötü yağlardan uzak duruyorsun. Hayatına sporu sokup, uykunu düzene sokuyorsun,”** dediğinde, hayatını yeniden disipline edecek ve hayatına yeni kavramlar sokacak bir reçete ile karşı karşıya kalmasına benzetiyorum.

Evet, böyle bir reçete ile karşı karşıyayız ve ileri yıllarımızdaki sağlığımız ve konforumuz bu reçeteyi ne kadar iyi uygulayacağımızla birebir ilintili.

Bu senenin önemli bölümü, bu reçetenin nasıl uygulanacağını gösteren temel egzersizlerle dolu olacak. Yani süreçlerin gözden geçirilmesi, düzeltilmesi, güncellenmesi, geliştirilmesi gibi. Bu safhada tüm yönetici arkadaşarımdan talebim, süreçlerin adil ve akıllı olabilmesi için, süreç tasarlayan birimlere en yapıcı şekilde yardımcı olmaları, sonrasında da getirilen kuralları milim şaşmadan uygulamaları ve uygulatmaları olacaktır.

Zor olduğunu biliyorum ama yapmak zorunda olduğumuzu da biliyorum.

Sevgi ve Saygılarımla

Yapabilirim, yapabilirsin, yapabiliriz!

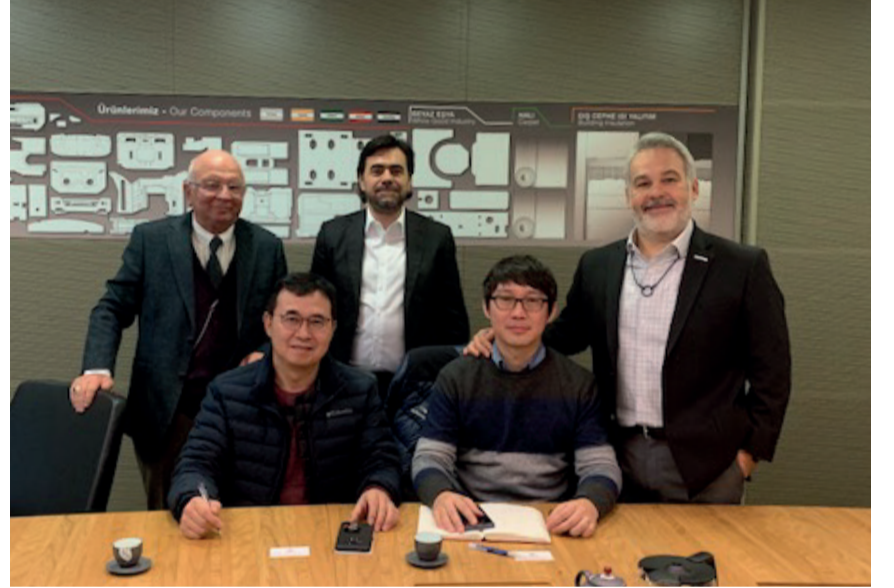
AĞIR TONAJLI KALIP TAŞIMA, YÜKLEME VE İNDİRME ARACI YATIRIMI YAPILDI

Erkurt Yalıtım A.Ş.'de, ağır tonajlı Mercedes kalıplarının, kalıp değiştirme işlemi için, Hedin yükleme ve indirme aracı yatırımı yapılmıştır. Yönetim Kurulu Başkanımız Âli Kerem Alptemoçin, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcımız Mert Bekler ve müdürlerimiz aracın ilk test işlemlerini bizzat gerçekleştirmişlerdir.

ÇÖZÜM ORTAĞIMIZDAN ZİYARET

7 Şubat 2019 tarihinde, Erkurt Holding Bursa tesislerimiz ve İstanbul ofisimizde, Güney Kore'deki iş ortaklarımız HeeChan Lee ve Koy Kim'i misafir ettik.

ERKURT FABRİKAMIZDA TPM ÇALIŞMALARI

- Üretim verimliliğini en üst düzeye çıkarmak, mevcut ekipman ve üretim alanı ile ilgili her türlü kaybı önlemek amacı ile asfalt çekim hattında TPM çalışmalarını başlattık. Çalışmamıza fabrikamızdaki en üst düzey yetkiliden, en alt düzeye kadar çalışanlarımız katıldılar.
- 18 Ocak - 1 Şubat tarihleri arasında eğitimlerimizi tamamladık.
- TPM kırmızı kart uygulaması ile uygunsuzlukları belirledik.
- Şubat ayı içerisinde aksiyon planlarımızı oluşturmaya devam edeceğiz.

A. Salih ÖZCAN

Sigma Center / TPM Uzmanı

www.sigmacenter.com.tr

TOPLAM VERİMLİ BAKIM -2-

TVB tüm elemanların katılımıyla, tüm çalışanların fonksiyon ve görevlerini incelemeye ve değişik departmanların ilişkilerini analiz etmeye bir vasıta.

TVB uygulamasının bir yararı, operatör ve yardımcılarının görevlerinin tekrar gözden geçirilmesi ve üretim sahasındaki görev ve sorumluluklarının yeniden belirlenmesidir. Kullanıcı (otonom) bakım programının sonucu olarak, yöneticilerin ve operatörlerin düşünce şekli doğal olarak değişecektir.

7 ADIM PROGRAMI bu geçişi kolaylaştırmak için tasarlanmıştır.

1. ADIM: BAŞLANGIÇ TEMİZLİĞİ

Başlangıç temizliği, kullanıcı bakım çalışmalarının başlangıcında makine ve kalıplara, aletlere ve düzeneklere yapışan kir, toz, metal talaşı, gres, yağlar ve telef gibi yabancı maddeleri tamamen yok etmeyi amaçlayan bir çalışmadır.

Bu temizlik, işletme yönetiminin geleneksel anlamda anladığı gibi olağan bir temizlik olmayıp, makinelerin kirletici maddelerden tamamen arındırılmasına yönelik KAPSAMLI bir temizliktir.

Sadece üretim departmanındaki yönetici ve makine kullanıcıları değil, aynı zamanda bakım grubu, mühendislik hizmetleri grubu, kalite kontrol departmanı ve İSG uzmanları gibi destek bölümlerinde yer alan tüm çalışanlar, makinelerde gerçekleştirilen temizlikle ilgili KÜÇÜK HATALARA bile ciddi önem vererek, GİZLİ HATALARIN ortaya çıkarılmasının anlamını makineleri ve çevresini temizlerken öğrenmelidirler.

Bu anlayış ile saha uygulamalarında:

- Makine, ekipman ve çevresini temizleyin. Yabancı maddeleri, ürün kalitesini ve makineleri olumsuz etkileyen GEREKSİZ malzemeleri uzaklaştırın.
- İş güvenliği, işçi sağlığı ve makine - ekipman açısından KİRLİLENMENİN zararlı etkilerini tanıyın.
- Makine - ekipmandaki YIPRANMIŞ ve HATALI kısımları meydana çıkarın. Bu sorunların kök nedenlerini bularak iyileştirin. (Sıfır arıza grup çalışmaları)
- Kirlilik kaynaklarını ve temizliği zor olan makine ve ekipmanlardaki bölümlerin listesini çıkartın. Bu işlemlerin kolay yapılması için makine ve ekipmanda iyileştirmeler yapın.
- İyileştirici çalışmalara bağlı olarak, tüm makine ve ekipmanlardaki TEMİZLİK - KORUMA işlemlerinin STANDARTLARINI oluşturun.
- Oluşturulan standartların, makine ve ekipman kullanıcılarının GÖREV tanımlarında yer almasını sağlayın. Makine ve ekipman kullanma TALİMATLARINDA, temizlik ve koruma standartlarını belirtin.

Yukarıdaki bölümde küçük hataların ve temizliğin önemini vurgulamıştık. "Bu bölümde, yetersiz temizlikten kaynaklanan; makine ve ekipmanlarda ortaya çıkan olumsuzluklardan bahsedeceğiz."

• Hidrolik, pnömatik, mekanik parçalarda ve elektrik enstrüman cihazlardaki kirlilik veya yabancı maddeler; anormal SÜRTÜNME, TİTREŞİM, AŞINMA, TIKANMA, SIZINTI, YANMA ve İZOLASYON yıpranmalarına neden olur.

• Yabancı maddeler ile kirlenmiş kanallar, borular, filtreler, kızaklar, makinelere otomatik olarak verilen hammadde, yarı mamul ve mamul ürünlerin akışına zarar verir. Dolayısıyla küçük **DURUŞLAR** ve **KALİTE** hatalarına sebep olur.

• Kirlenen makine ve ekipmanlar, el aletleri ve düzenekler çıplak göz ile etkili olarak muayene edilemezler.

Kaba bir gözlemlerle aşınma, gevşeme, çizik, sızıntı, deformasyon vs. gibi küçük hataların yerinin tespiti hemen hemen imkânsızdır. Sonuç olarak herkes boş vermeye başlar ve KİR tabakaları ve SIZINTI ile kirlenmiş makine ve ekipman dikkate alınmaz. Daha da kötüsü, kimse makinenin yanına yaklaşmaz ve makineyi **YALNIZLIK DENETLER**.

TEMİZLİK MUAYENEDİR

TVB görüşüne göre, TEMİZLİK gizli hataları ortaya çıkarmayı ve gidermeyi hedefler.

Eğer sadece temiz bir işletme veya temiz bir makine istenirse, kullanıcı bakımında istenen önlemleri uygulamaksızın temizlik işleri rahatlıkla dışarıdan bir yükleniciye verilebilir.

Temizlik esnasında herkes makine ve ekipmandaki bütün parçalara dokunur, her köşe bucağa göz atar. Bu yaklaşım sayesinde gizli hatalar ve gürültüye, titreşime, ısınmaya, kokuya neden olan arıza belirtilerinin sebepleri bulunur. Temizlik, kullanıcı bakım çalışmalarının başlangıç noktasıdır.

“TEMİZLİK MUAYENEDİR” kavramını her zaman hatırlayarak; Makine ve ekipman kullanıcıları DURUŞLARI ve KALİTE HATALARINI önlemek için, makine ve ekipmanlarını sürekli, kalıcı olarak temizlemek durumundadır.

Sonuçta; makine ve ekipman kullanıcıları, doğal olarak kullandıkları araçları temiz tutmak isterler. Bu alışkanlık aşağıda belirtilen pek çok bulgu ve soruları ortaya çıkarır:

- Bu kir ve toz ne tür arızalara ve bozukluklara neden olacaktır?
- Kirlenmenin kaynakları nelerdir, nasıl giderilir?
- Temizlemenin daha kolay bir yolu var mıdır?
- Gevşek civata - somun, aşınan ve hatalı parçalar var mıdır?

• Bu parçalar ve ekipmanlar nasıl çalışır?

• Makine ve ekipmanın bu parçaları bozulursa onarımı uzun zaman alır mı?

• Arızaların giderilmesinde kullanılan yedek parça ve işçilik maliyetleri ne kadardır?

• Makine ve ekipmanın bu parçalarının mevcut çalışma koşulları yeterli midir?

Sonuç olarak, operatörler sorunların çözümünü kademeli olarak öğrenirler.

Başka bir deyişle, makine ve ekipmanları kullanan **DENETLEYİCİ** konumuna gelirler.

Saygılarımla

Uğur ARICI

Dijital Ürün Yöneticisi,
Danışman
www.ugurarici.com

Sözleşmeye göre bu masayı sadece kapalı bir odada, 4 ayağının üzerine yerleştirerek ve yüzeyinde bir şeyler (yemek, çalışma kâğıtları, bilgisayar vb) barındırarak, kişisel amaçlarım için kullanabilirdim. Bu masa 4 kişilik tasarlanmıştı ve bu yüzden etrafına 4 taneden fazla sandalye koymam yasaklanıyordu. Masanın durumuna ve işleyişine müdahale etme hakkım yoktu. Örneğin masayı koyduğum zemin yamuksa ve masa sallanıyorsa bir kâğıt parçasını katlayıp kısa kalan ayağının altına sıkıştırmam yasaktı. Çok lazımsa yetkili bir servisten birilerini çağırarak ücreti karşılığında destek alabilirdim. Eğer masanın bu hali hoşuma gitmiyorsa hiç kullanmayacaktım. Tamamen onların düşündüğü ve planladığı şekilde kullanacaksam bu masayı satın alacaktım. Aksi durumda yasal haklarını kullanacaklardı.

İyi de, ben bu masayı, masa olarak kullanmak için almak istemiyordum ki. Masanın ayaklarını kesmeyi planlıyordum. Çünkü üstündeki desen çok güzeldi, bunu ofisimizin duvarına asarak sergilemek istiyordum. Ayrıca masanın işlemeli, güzel ayaklarını da yine ofisin dekorasyonunda kullanacaktım. Her ayak 3 parçaya bölünerek 3 ayaklı 4 tane kahve sehpa yapılabilirdi. Ama bunları yapabilmek için masaya sahip olmam, yani satın almam gerekiyordu. Satın almak için ise bu sözleşmeyi kabul etmem gerekiyordu. Sözleşmeyi kabul edersem de bunları yapamazdım.

Komik bir durum değil mi? Tabii ki bu durum böyle yaşanmadı ama yine de son derece gerçek. Özellikle bu hikâyedeki masa yerine bir bilgisayar ya da telefon koyacak olursanız bu her gün binlerce kez yaşanan bir olay aslında. Üstelik bu yazıyı bir bilgisayar ya da telefondan okuyorsanız bu tip şartları siz de çoktan kabul etmiş durumdasınız.

Yazıcı sizin ama yazdırıcı bizim

1980'de MIT'nin (Massachusetts Institute of Technology) yapay zekâ laboratuvarındaki yazıcılardan birisi kâğıt sıkıştırıp duruyor. Yazıcıya 50 sayfalık bir belge gönderiyorlar, birkaç dakika sonra almaya gittiklerinde ise yazıcının kâğıt sıkıştırdığı için belgeleri çıkarmadığını görüyorlar. Bu yüzden yazdırma işlemi yapacak kişilerin yazdırma sürecinde makinenin başında beklemesi gerekiyor ve bu da çok fazla zaman kaybı yaratıyor.

Varsayılan Ayarlar ve Var Sanılan Mülkiyet

Geçtiğimiz hafta bir mağazada dolaşırken bir masa beğendim. Malzemesi iyiydi, ayaklarındaki işlemler ve üstündeki süslü desen özellikle hoşuma gitmişti. Satıcıya o masayı almak istediğimi belirttim. Satıcı "hemen yardımcı olalım" dedi ve bana bu masaya sahip olmanın ve sonrasında kullanımının şartlarını belirten bir sözleşme çıkardı.

Orada çalışan programcılardan biri olan **Richard Stallman** da bu sorunu yaşıyor ve daha önce başka bir yazıcı için uyguladığı çözümü bu yazıcıya da uygulamak istiyor.

Richard Stallman

Yazıcının kodlarında değişiklik yaparak eğer yazıcıda kâğıt sıkışırsa yazdırmayı bekleyen kişiye **"Yazıcıda kâğıt sıkıştı, lütfen düzeltin"** diye bir mesaj gönderilecek ve böylece bu tip bir tıkanmanın önüne geçilecek. Ancak Stallman yazıcının içindeki kodların kapatıldığını, yani sadece makinenin anlayacağı şekle getirilerek kaynağının insanlardan gizlendiğini görüyor. Yazıcı Xerox'tan hediye geldiği için Stallman yazıcının kaynak kodunu istiyor. Hiç beklemediği şekilde reddediliyor. Bu yazılımın **"özel mülk"** olduğunu yani şirkete ait olduğunu söylüyorlar.

Yani dünyanın en seçkin teknoloji kurumlarından biri olan MIT'de, dünyanın seçkin bazı bilgisayar programcıları ofislerindeki yazıcının nasıl çalıştığına müdahale etmekten alıkonuyor. Teknik olarak yazıcının sahibi MIT, yani o yazıcı artık o kurumun mülkü. Ama bu ürünün çalışma şeklini kendi istedikleri hale getirmek için **erişim ve düzenleme yetkileri bulunmuyor**. Yazıcıyı üreten kendilerine veren firma diyor ki **"evet yazıcı sizin ama yazdırmasını sağlayan program bizim, dokundurtmayız"**

Özgür Yazılım Hareketi

Sahip oldukları donanımın nasıl çalıştığına müdahale etme hakkının kısıtlandığı bu süreci yaşayan Richard Stallman **'sahipli'** yazılımların teşkil ettiği tehlikeyi fark ediyor.

Ticari kaygılarla kapatılan ve 'sahipli' hale getirilen yazılımların, bilgi teknolojilerinin ve insanlığın gelişiminin önünü nasıl tıkayacağını öngörüyor. Çünkü bir yerlerde zaten birilerinin çoktan yapmış olduğu bir işi alıp üstüne %1 - 5 bir şeyler koymak varken, o kaynak 'onların malı' olduğu için o işin tekrar yapılması gerekiyor. Yani her seferinde **tekerlek yeniden icat ediliyor**.

Kullanıcı tarafında ise daha korkunç bir şey var: insanlar kendi ihtiyaçlarını karşılaması için kimi araçlara **para ödeyerek satın alıyor** ama bu araçların aslında ne iş yaptığını anlayamıyor ve değiştiremiyor. Asla sahibi olamayacağı şeyleri fiziken yakınında tutma yetkisi için çuvalla para ödüyorlar.

Böylece **özgür yazılım hareketi** başlıyor. Tanımı gereği bir yazılımın özgür yazılım sayılması için 4 şart bulunuyor:

- Herhangi bir amaç için yazılımı çalıştırma özgürlüğü (0 numaralı özgürlük).
- Her ne istiyorsanız onu yaptırmak için programın nasıl çalıştığını öğrenme ve onu değiştirme özgürlüğü (1 numaralı özgürlük). Yazılımın kaynak koduna ulaşmak, bu iş için önkoşuldur.
- Kopyaları dağıtma özgürlüğü. Böylece komşunuza yardım edebilirsiniz (2 numaralı özgürlük).
- Tüm toplumun yarar sağlayabileceği şekilde programı geliştirme ve geliştirdiklerinizi (ve genel olarak değiştirilmiş sürümlerini) yayınlama özgürlüğü (3 numaralı özgürlük). Kaynak koduna erişmek, bunun için bir önkoşuldur.

Detaylı bir tanım için Özgür Yazılım Vakfı'nın özgür yazılım tanımı* sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

* <https://www.gnu.org/philosophy/free-sw.tr.html>

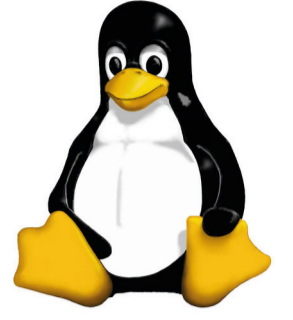
Richard Stallman, başta söylendiği zaman komik gelen bir şeyi ortaya atarak, mevcut işletim sistemi parçalarını hiçbir 'sahipli yazılım' parçası içermeden yeniden yazacağını ve bunu 'özgür yazılım' olarak sunacağını açıklıyor. Daha önceki örnekleri UNIX diye anılan bu sistemi özgür olarak tekrar yazarken ona verdiği **GNU** isminin açılımı ise bir hayli kinayeli: **GNU is Not Unix** (GNU, Unix değildir)

GNU gelişimini sürdürürken, Linus Torvalds kendi ihtiyaçlarına göre düzenlediği bir işletim sistemi çekirdeği (kernel) olan **Linux**'u özgür şekilde sunuyor ve bugün dünya üstündeki cihazların büyük çoğunluğunun kullandığı işletim sistemi ortaya çıkmış oluyor: **GNU/Linux**. Aslında çoğu insanın adını tek başına Linux sandığı işletim sistemi dağıtımlarının doğru adı GNU/Linux'tur. Basit bir kullanıcının blogundan, teknoloji devlerinin uygulama sunucularına kadar birçok makine GNU/Linux üzerinde çalışmaktadır. "Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için" yaklaşımıyla geliştirilen ve bugün hâlâ

geliştirilmesi süren özgür yazılımlar dünyayı her gün biraz daha iyi bir yer haline getiriyor.

GNU Logosu

Linux Logosu

Siz hiç özgür yazılım kullandınız mı?

Bunu bir web sayfası üzerinden okuduğunuza göre: **evet!** Önceki yazımda da bahsettiğim gibi, internet üzerinden bilgi aktarımını kolaylaştırmak adına geliştirilen web en yaygın kullanılan özgür yazılımlardandır. Kullandığınız web sitelerinin birçoğunun sunucusu da özgür yazılım lisanslı işletim sistemleri kullanmaktadır. Özgür yazılım bugün CERN'deki parçacık deneylerinden uzaya gönderilen araçlara kadar her yerde kullanılıyor. Bugün Vikipedi, Facebook gibi devlerin sizlere hizmet sunabilmek için yazdıkları sistemler özgür bir programlama dili olan PHP ile yazılmıştır.

Evet hem **Vikipedi hem de Facebook** özgür bir programlama dili olan PHP ile geliştirilmiştir. Ama küçük bir fark var. PHP kullanılarak yazılan Vikipedi'nin kodu da özgür iken, Facebook'un kodu tabii ki özgür değildir. Yani evet, bugün Vikipedi'nin yazılımını mediawiki.org adresinden indirip **siz de kendi vikinizi açabilirsiniz**. Ya da kendi vikinizi açmayacaksanız bile Vikipedi'de gezerken "ya şurası şöyle değil de böyle olsa daha iyi olmaz mı" diye aklınıza gelen bir fikri özgür yazılım topluluğunda gündeme getirerek **o değişikliğin ana sisteme eklenmesini sağlayabilirsiniz**. Ancak Facebook'un yazılımını indirip kendi Facebook'unuzu açmanızın ya da kaynağına destek olmanızın imkânı yoktur çünkü kaynağı özgür değildir. Bu aynı zamanda Facebook'un tam olarak **nasıl çalıştığını hiçbir zaman anlayamayacağınız ve onu değiştiremeyeceğiniz** anlamına gelir.

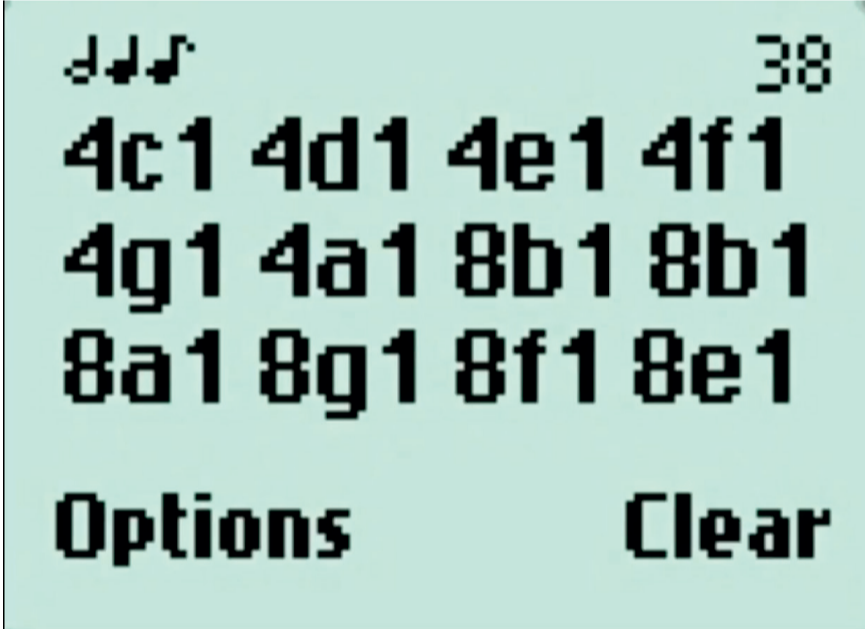
Peki bunların ötesinde bir yazılımın 'sahipli' olması ne anlama gelir ve günlük hayatımızda bizi nasıl etkiler?

"Sağa dönemem ama yasak olduğundan değil"

İlk cep telefonum bir Ericsson A1018'di. Elime aldığım ilk günü telefonun ayarlar bölümündeki melodileri tek tek dinleyerek geçirmiştim. Eminim herkes yaşamıştır böyle bir şey. Zaten sadece birkaç temel özelliği bulunan bu cihazları özelleştirerek 'kişisel' hale getirmek istiyorduk. Sonra yaygınlaşan Nokia telefonlarla doğrudan telefon kapaklarını istediğimiz gibi değiştirebiliyorduk. Uygun ölçüler tutturulduğu sürece isteyen herkes telefon için kapak üretebiliyordu. Şimdiki gibi telefonu fazladan saran bir kaptan bahsetmiyorum, direkt telefonun dış katmanından bahsediyorum.

Nokia telefonlara geçmemizle beraber benim en sevdiğim şeylerden biri **melodi kitapçıkları** olmuştu. Hatırlayanlar vardır; bu telefonların melodi ayarlarında özel bir girdi alanı bulunurdu. Çeşitli tuş kombinasyonlarıyla buraya notalar girer yani melodiyi tanımlardık. Bu melodi kodlarının bulunduğu kitapçıklar da telefoncularda satılırdı.

Nokia 3310 melodi besteleyici ekran görüntüsü

Aslında telefonun 'ayarlar' bölümünde bu kadar fazla vakit geçirmemizin çok basit ve anlaşılır bir sebebi vardı: özelleştirme ihtiyacı. Telefonu **varsayılan ayarları** ile kullanmak istemiyorduk. Onun yapabileceklerini kavramak, yeteneklerinden faydalanarak bize özgü hale getirmek istiyorduk. Çünkü bu telefonu satın almıştık, artık **bizim mülkümüzdü** ve bizden bir şeyler taşısın istiyorduk. Bir başkasının tanımladığı varsayılan ayarları ve çalışma şeklini bu yüzden değiştirmek istiyorduk.

Şimdi bugüne dönelim, bilgisayarlarımız ve telefonlarımız varsayılan işletim sistemleri ve varsayılan uygulamalarla geliyor. Bu varsayılan yazılımların da varsayılan ayarları bulunuyor. Biz cihazları satın alırken bunları bir bütün olarak satın alıyoruz. Tabii ki fondaki görseli değiştirmek, zil sesini değiştirmek gibi birkaç düzenleme yapıyoruz ama büyük bir fark var: ellerimizdeki telefonlar ataları gibi sadece birkaç temel işlem yapan basit aletler değil.

Aslında her biri saniyede milyarlarca işlem yapabilen bilgisayarlar. (1 GHz = saniyede 1.000.000.000 işlem) Bu ciddi bir güç demek. Parasını ödeyerek satın aldığımız bu gücün bizim için çalışmasını isteriz. Ya da en azından **bize karşı çalışmamasını** isteriz. Oysa bu cihazlarla gelen bazı sabit uygulamalar bizim bilgilerimizi kimi şirketlerle paylaşıyor ve bu uygulamaları telefonda kaldırmamız dahi mümkün olmuyor. Hemen deneyelim mi? Eğer Android işletim sistemli bir telefon kullanıyorsanız cihazınızdaki Google uygulamalarını silmeyi deneyebilir misiniz? Zaten en başında telefonu kullanabilmek için bir Google hesabınız olmasını istemişti hatırladınız mı? Bu durum Apple'ın iOS işletim sistemli telefonları için de farklı şartlarla geçerli. Microsoft Windows 10'da kurduğunuz programların ve kullanım verilerinizin "lisans denetimi" gerekçesiyle takip edildiğini ve şirketlere raporlandığını biliyor muydunuz? Ayrıca Apple mac OS işletim sistemli cihazlarda da kullanım verilerinin takip edilmesi yoluyla reklam pazarlama faaliyetlerine imkân tanınır hale gelindi. Hepsinden önemlisi; bu yazılımların çalışırken arka planda **tam olarak ne iş yaptığını** biliyor muyuz? Ortam dinlemesi ya da kamera ile gözetleme yapılmadığından emin olabiliyor muyuz? **Hayır**. Çünkü özgür yazılımlarla çalışmıyorlar.

Yani artık **sahibi olduğumuz (!) cihazlar** bize yardım etmekten ziyade bize neyi nasıl yapamayacağımız yönünde sınırlar koymak ve onların belirlediği sınırlar içinde neler yaptığımızı da şirketlere bildirmek üzere tanımlanmış **varsayılan ayarlar** ile geliyor.

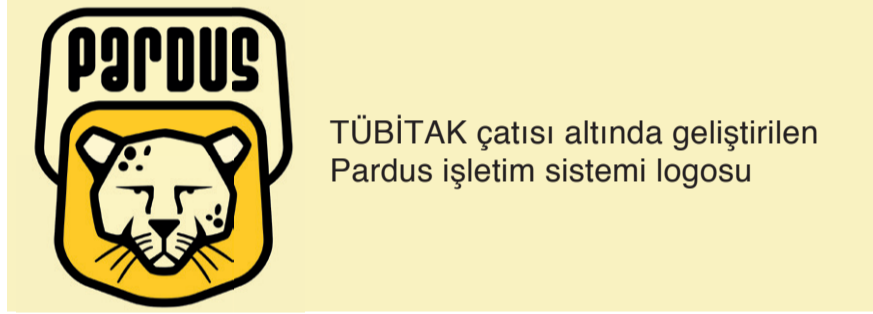
Şimdi şöyle bir şey hayal edin: Yeni bir araba aldınız, sabah kalkıp işe gitmek üzere arabaya bindiniz ve yola çıktınız. Sokağın başından sağa dönmek istediğinizde direksiyonun tepki vermediğini gördünüz. Sağa doğru zorlayıp gaza bastığınızda ise arabanın gaz pedalına tepki vermediğini ve konsolda "geçersiz yön" diye bir uyarı çıktığını gördünüz. Halbuki yönde bir sorun yok, işte sokağın başındasınız ve sağa dönülebilecek şekilde bir yol var. Arabanız ise soldan bir dönüş ile paralı yol üzerinden, daha uzun ve dolambaçlı bir güzergâh ile işe gitmeniz konusunda ısrarcı. Çünkü **varsayılan olarak öyle ayarlanmış** ve "sizin güvenliğiniz için" gerekçesiyle de **başka şekilde kullanmanız kısıtlanmış**. Lafa gelirse "araba sizin" ama uygulamada "araba, üreticilerinin size izin verdiği alan kadar sizin". Parasını sizin ödemeniz bir şeyi değiştirmiyor. Üstelik bu araba örneği çok da uydurma bir örnek değil. Artık araba üreticilerinin aynı serideki birçok modelde aynı motoru kullandığı ve motorların **beygir gücünün varsayılan yazılımlarla kısıtlandığı** biliniyor. Örneğin X markasının 316 modeli ile 320 modeli aynı motoru taşıyorken "sürüş modları" adıyla araç üstündeki bilgisayarlara kurulan varsayılan yazılımlar, aynı motorun **farklı modellerde farklı güçte çalışmasına sebep oluyor**. Araç sahipleri yetkili olmayan servislerde araçlarına yapılan yazılımsal müdahalelerle, sahibi oldukları motorun tam gücünde çalışmasını sağlayabiliyor. Ama **zaten parasını ödemiş olduğum** bu motoru peşinen tam güçte kullanma yetkisini

üretici firma bana neden vermiyor? Yoksa bu arabanın **gerçek sahibi ben değil miyim?**

Cihazlarınızın gerçek efendisi olun

Özgür yazılımlara göç ederek elinizdeki donanımların gerçek sahipleri olmanız mümkün. Hem cep telefonları hem bilgisayarlar için özgür işletim sistemleri ve bunlar üstünde günlük olarak kullandığımız programlar için de özgür lisanslı yazılımlar bulunuyor.

Ödediğiniz vergilerin bir kısmıyla **TÜBİTAK çatısı altında geliştirilen Pardus** işletim sisteminin de özgür lisanslı bir **GNU/Linux dağıtımı** olduğunu biliyor muydunuz? Logosunu Anadolu kaplanından alan Pardus dağıtımının kamudaki kullanımını her geçen gün artırıyor. Bu işletim sistemini indirerek kendi bilgisayarlarınızda da kullanmanız mümkün. Üstelik diğer işletim sistemleri gibi sürekli rahatsız edici kutular çıkararak hadi satın al, hadi lisans kodu gir gibi şeyler demeyecek. Çünkü Pardus da bilgisayarınızda kullanabileceğiniz özgür işletim sistemi dağıtımlarından bir tanesi.

TÜBİTAK çatısı altında geliştirilen Pardus işletim sistemi logosu

Bilgisayarınızda kullanabileceğiniz GNU/Linux dağıtımları olarak Pardus, Ubuntu, Fedora, Mint ve Elementary OS'i incelemenizi önerebilirim.

- Pardus: www.pardus.org.tr
- Ubuntu: www.ubuntu.com
- Fedora: getfedora.org
- Mint: www.linuxmint.com
- Elementary OS: elementary.io

Bu sistemlerin çoğunu denemek için bir USB belleğe kurabilirsiniz. Bilgisayarınızı formatlamaya gerek olmadan USB bellek üzerinden çalıştırarak işletim sistemini test edebilir, beğenirseniz kurulumunu yapabilirsiniz.

Cep telefonunuzda ise özgür dağıtımlar olarak Android üzerine inşa edilmiş **LineageOS** ve **CopperheadOS**'i incelemenizi öneririm. Bu dağıtımların kurulumlarıyla beraber Google uygulamalarından da kurtulmanızı ve Google Play Store yerine özgür mobil uygulamaların bulunduğu **F-Droid** üzerinden uygulama kurulumu yapmanızı da öneririm.

- LineageOS: www.lineageos.org
- CopperheadOS: <https://copperhead.co/android/>
- F-Droid: www.f-droid.org

Cihazların üzerindeki işletim sistemini değiştirmek gibi bu köklü hamlelerden önce daha küçük göç işlemleri ile başlamak mümkün ve başarı şansı daha yüksek. Örneğin **Microsoft Office ürünleri** yerine özgür bir yazılım olan ve yine TÜBİTAK içinde de destek veren geliştiricileri bulunan

Libre Office programlarını kullanmaya başlayabilirsiniz. LibreOffice: tr.libreoffice.org

Mesajlaşmak için WhatsApp yerine Telegram ve Signal kullanmaya başlayabilirsiniz. **Tarayıcı olarak Mozilla Firefox**, e-postalarınızı okumak için **Thunderbird** kullanabilirsiniz. Profesyonel sanatçıların kullandığı **3 boyutlu çizim ve animasyon programı** olan **Blender** ile yeni bir yetenek edinebilirsiniz. **E-kitaplarınızı Calibre** ile düzenleyebilir ve okuyabilirsiniz. **Audacity** ile **ses düzenleme** işlemleri yapabilirsiniz. Tahmin edebileceğiniz gibi liste böyle uzayıp gider. Günlük kullanım ya da profesyonel ihtiyaçlar için birçok özgür yazılım bulunmakta. Bir yerden başlayınca devamı gelecektir. Zaten kullanmakta olduğunuz bir yazılımın **özgür alternatiflerini aramak için alternativeto.net** sitesine girip kullandığınız uygulamayı aratabilirsiniz, çıkan sonuçlardaki lisans bölümünden "Free, Open Source" (özgür, açık kaynak) filtresini uyguladığınızda o yazılımın özgür lisanslı alternatiflerini görebilirsiniz. Örneğin **Google Chrome tarayıcısının özgür alternatiflerini** görmek için buraya tıklayabilirsiniz.

Ben sende tutuklu kaldım...

İnsanların alıştıkları cihazlar ve kullanım şekillerini değiştirmeye çalışmanın güç olduğunu biliyorum. Çünkü belki de en başında **öyle çalıştıkları için** satın almıştık zaten. Ancak bu durumun gün geçtikçe aleyhimize döndüğünü görüyoruz. Gömülü gelen onca uygulama yetmiyormuş gibi geçtiğimiz haftalarda **telefona gömülü gelen ve silmenin mümkün olmadığı** uygulamalar arasına Facebook da eklendi. Önceki yazıda da bahsettiğimiz Cambridge Analytica skandalıyla birçok kullanıcı kaybeden Facebook, çareyi telefon üreticileriyle anlaşarak Facebook uygulamasını **silinemez şekilde, varsayılan olarak** kurmakta görmüş.

Eğer bir şeyler yapmaya başlamazsak parasını denkleştirebilmek için **kendi hayatımızdan çalarak** satın aldığımız cihazlarımızda **tutuklu kalmaya devam edeceğiz**. Ve şartlar her gün ağırlaşacak gibi görünüyor. Ama enseyi karartmaya gerek yok, alternatiflerimiz ve devasa bir özgür yazılım topluluğumuz var. Sadece biraz bilgilenecek ve uğraşmak gerekiyor. Ancak bu şekilde **varsayılan ayarlar ve var sanılan mülkiyet** algısından kurtulabilir ve dijital araçlarımızın, yani bir anlamda **hayatımızın gerçek efendisi olabiliriz**.

Bir sonraki yazımıza kadar tüm **sahipli yazılım tutuklularına**, Sezen Aksu'nun **Ben Sende Tutuklu Kaldım** şarkısının Nokia melodi kodları ile veda ediyorum.

Sezen Aksu - Ben Sende Tutuklu Kaldım (Nokia Melodi Kodları, besteleyici notaları)

4b1 4c2 4d2 4b1 4a1 4g1 8f1 8e1 4a1 4a1 4a1 8a1 8b1 8c2 8b1 8a1 8b1 4a1 4a1 4a1 4g1 4a1 4d1 4a1 4g1 4f1 4e1 4g1 4g1 4g1 8g1 8a1 8b1 8a1 8g1 8a1

Özgürleşmeye başlayın, sağlıcakla kalın!

Çamuru esere dönüştüren,
sevgiyle verilen emektir

Yazışma Adresi: Minareli Çavuş Bursa Organize Sanayi Bölgesi Mh.

Gri Cad. No:16 16140 Nilüfer / Bursa / TÜRKİYE

T: (0224) 314 10 00

e-mail: e-parola@erkurtholding.com.tr

www.erkurtholding.com.tr

